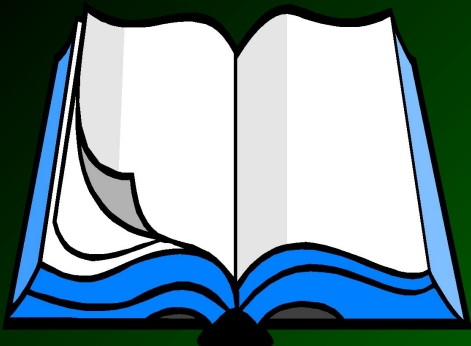

Дәрес- презентация

**Иярчен жөмлэлэрнең
төзелеш ягыннан
төрлөре**

***Синтетик иярчен
жөмлө***

Синтетик сүзе нэрсэ анлата?

Синтетик (“синтез” сүзеннэн) –
анализ юлы белэн табылган
мэглүматларны бер бөтенгэ
берлэштерүдэн,
гомумилэштерүдэн гыйбарэт
булган тикшеренү методы.

Жөмлә (1)

1. *Абый жырлый башлагач,*
караңгы юл киңәеп,
яктырып киткәндәй булды.
(... – гач), []

Жөмлөләр (2)

2. Ул, дәресләр иртә бетүгә карамас
-тан, өйгә кайтырга ашыкмады.
[... , (...-гә карамастан), ...]
3. Иртәгә әнисе авылдан килү
сәбәпле, Нәсимә өйне жыештырып
куйды.
(... - ү сәбәпле), []

Жөмлә (3)

4. *Суы салкын* чишмәләр күп
бу тирәдә.

() []

Таблица

Мисаллар	Схема һәм бәйләүче чаралар
1. Абый жырлый башлагач, караңгы юл киңәеп, яктырып киткәндәй булды.	1. (... - <i>гач</i>), [] Кушымчалар
2. Ул, дәресләр иртә бетүгә карамастан, өйгә кайтырга ашыкмады. 3. Иртәгә әнисе авылдан килү сәбәпле, Нәсимә өйне жыештырып куйды.	2. [...,(...-гә <i>карамастан</i>),...] 3. (... – ү <i>сәбәпле</i>), [] Кушымчалар, бәйлек һәм бәйлек сүزلәр
4. Суы салкын чишмәләр күп бу тирәдә.	4. () [] Ике жөмлә арасында пауза юк – янәшә тору чарасы

Синтетик иярчен жөмлөлөрнөң төп билгеләре

1. Бәйләүче чаралар – кушымчалар, бәйлек һәм бәйлек сүзләр, янәшә тору.
2. Бәйләүче чаралар иярчен жөмлөнөң хәбәре составында тора.
3. Синтетик иярчен жөмлө баш жөмлөнөң я башында, я уртасында гына килә ала, ахырдан килеп, кушма жөмлөнә тәмамлый алмый.

Нәтижә

**Баш жөмлөгә үзенең
хәбәре составындагы
чаралар ярдәмендә
ияргән, шунлыктан аңа
керешеп киткән жөмлә
синтетик иярчен жөмлә дип
йөртелә**

Өстәмә

Синтетик иярчен жөмлэләр татар теленә һәм гомумән төрки телләргә хас, рус телендә алар юк

